

TWEEËRLEI KERSTFEEST

C. M. v. d. Berg-Akkerman

Het is een van de laatste dagen van november. Nog is de winter niet begonnen, maar dagen als deze brengen hem zeer dichtbij. Een gure, onbeteugelde wind dringt door jassen en mantels heen, waardoor men onwillekeurig wat dieper in de schouders kruipt, de kraag om blauw-paarse of bleke wangen geslagen. Soms striemt een regenbui neer, kort maar fel kletsen de druppels op het straatplaveisel. Wie kan schuilt dan ook even onder portiek of ander onderdak. Droog is men zo spoedig niet en met een nat pak lopen valt vandaag de dag niet mee. De kleding is dun, vaak bijna geheel versleten door het lange dragen. Het is nog altijd oorlog, het wordt winter 1944! Een winter waar iedereen als een berg tegenop ziet, die we moeten doorworstelen! Hoe? Zal er geen uitkomst komen?

Er was verwachting, hoop op bevrijding, verlossing van de gehate tiran. Kwamen niet reeds onze vrienden, onze bondgenoten, onze verlossers tot aan de grote rivieren ons land binnen? Ze hadden in korte tijd geweldige successen behaald. God zegende hun wapenen! Zij gaven de Fransen en de Belgen de vrijheid weer en ook voor ons, zo meenden wij, zou spoedig die grote dag aanbreken!

Wij wisten het, o, wij hadden het altijd wel geweten, de Duitse onderdrukking was slechts tijdelijk, zou eenmaal God zij dank een einde hebben! Maar hoe werd het Nederlandse volk op de proef gesteld; . . . de vrijheid kwam niet en naarmate de vijand meer verslagen werd, nam de Duitse druk op de bevolking toe. Wanneer zou het nu afgelopen zijn? Vele vragen rezen in ons op, waarom, waarom? God wist het! Deze zekerheid deed de gelovigen stil zijn, stil, al steeg ook de angst en de wanhoop vaak zo hoog, dat men erin dreigde te

Men mocht het nog loven als niet de haat de overhand nam,

juist in deze dagen moesten we leren, wat welhaast het moeilijkste is: de vijanden lief te hebben.

O, wat zal die eindeloos lange winter ons brengen? Wij weten het wel, maar durven dat vreselijke niet onder ogen zien en we moeten toch, want we kennen onze vijanden immers allang. We leerden wat gebondenheid was, angst voor vervolging, duisternis, honger en kou. . . Maar we willen er niet over doordenken, we zullen gaan leven met de dag. Iedere dag zal er een zijn, we zullen de dagen tellen en God danken als we erdoor komen. O God, geef toch uitkomst!

Langs de singel waar het ziekenhuis staat, gaat een vijftienjarig meisje. Het is Ria de Raaf, ze loopt voorzichtig, want in haar handen draagt ze enkele kostbare dingen. Ze zou voor geen geld van de wereld willen dat ze nu een ongeluk kreeg! Hoeveel moeite heeft vader zich moeten getroosten, om die ene fles melk en die drie kostbare eitjes te bemachtigen? Ze zijn voor moeder die in het ziekenhuis ligt. Ze heeft zo dringend versterkende middelen nodig. Ria wou dat ze haar elke dag zo iets heerlijk kon brengen, dan zou moeder gauw beter zijn en daar verlangen ze allemaal zo naar.

Het meisje, zelf mager van ondervoeding, loopt zich blij te verheugen op moeders verrast gezicht dat ze straks zien zal. Als die aardige zuster van laatst op de zaal is, mag ze vast wel even bij haar, ze zal het vragen. De koude smalle handen houden zich zorgvol om het zakje met de drie duur gekochte eitjes; met de fles, stilletjes nog door de boerin afgeroomde melk, die voor een keertje gegeven werd, omdat het voor een zieke was. Vader zal volgende keer naar een ander adres moeten zoeken; moeder moet melk hebben, zoveel het kan!

Hu, wat waait de wind en dan die grote regendruppels, ze doen pijn aan je gezicht. Zou ze even schuilen? Maar waar? Ze kan onder zo'n vooruitstekend gedeelte van een balkon gaan staan, tegen een voordeur, daar staat ze wel droog Doen? Nee, ze doethet liever niet! Even flink doorlopen, dan is ze er. Als ze niet zo bang was voor die eitjes, zette ze het op een drafje. Ze krijgt dooie vingers van de kou. Gelukkig is ze er haast!

De deur van het ziekenhuis staat open, meteen is ze in de vestibule. Hè, ze zucht even diep, 't is hier alvast beter dan buiten. Ze antwoordt op de vragen van de portier. Ze ziet hem wegsnellen om de zuster.

Als 't nu die aardige van laatst maar was, hoe noemde moeder haar ook weer? Ze mijmert even door, tot de stem van de zuster haar verrast. „Zo kind, kom jij wat brengen voor moeder en dan door dit koude weer, dat is flink van je. Wou je 't haar zelf graag geven?”

Warme vriendelijke woorden, die niets ten antwoord krijgen dan een schuchter „Ja zuster” en een paar blije ogen, die haar dankbaar aanzien. 't Jubelt door Ria's hart. Als de zuster gezegd heeft dat ze haar maar volgen moet, loopt ze, alle narigheid en misère vergeten, naast die grote zuster mee.

Nu gaat ze moeder verrassen en dat is toch eigenlijk nog veel leuker dan gewoon op het bezoekuur komen. Dat het mag! zo'n zuster heeft toch een boel te vertellen in zo'n ziekenhuis.

Zuster Van Marion kijkt meewarig naar het krappe, dunne manteltje van het meisje. „Je had het zeker wel koud, daarnet,” zegt ze medelijdend.

„Nou,” knikt Ria, „daarstraks wel, maar nu niet meer, hoor!”

Ze voelt zich helemaal ontdooien op de gangen, waar het overal lekker warm is. Nieuwsgierig neust ze in een openstaande zaal, er schreien kinderen. Ook akelig als je daar liggen moet, je ligt daar heus niet voor je genoeg.

Helemaal aan 't eind van de lange bovengang is de vrouwenzaal. Ze zijn er, de zuster gaat nog steeds voor. Daar rijen zich de witte, smalle ledikanten reeds voor Ria uit. Ze hoeft niet te zoeken, op een na het laatste bed bij het raam 't Is of Ria's voeten vleugels krijgen: „Moeder!” jubelt ze verrukt.

„Kind, Ria, jij? Wat een verrassing!”

Een vrouw van even in de veertig richt zich overeind in bed. Ze steekt haar handen warm en liefdevol uit naar het jonge meisje: „Wat een verrassing, zeg!” stamelt ze nogeens.

„Ik kom wat voor u brengen, moeder, kijk maar,” zegt Ria gelukkig, terwijl ze de fles melk en de eitjes op moeders bed legt: „In dit zakje zitten drie eieren, fijn hè? Heeft vader voor u gekocht; bent u nu niet blij, moeder?”

„Of moeder blij is, kind! Maar wat zal vader daar een moeite voor gedaan hebben. Zul je hem zeggen dat ik er heel, heel dankbaar voor ben? Heeft vader er lang voor moeten lopen?”

Ria haalt haar schouders op. Ze weet wel hoelang, maar ze mag van vader daarover niet praten. Moeder hoeft niet te weten, dat vader daar een hele dag voor op stap is geweest, erf op erf af heeft gelopen, tot hij tenslotte doodmoe en half verhongerd thuiskwam met z'n buit. De boeren waren niet scheutig en het briefje van de dokter hielp ook niet meer. Vader had bitter gezegd: „Als 't niet voor moeder was, deed ik het nooit weer!”

Zulke dingen vertelt men niet aan een zieke, dat begreep Ria ook wel. Daar bracht je wat zo'n bedeltocht opgeleverd had en van de veranderingen repte je niet!

Ria, vroeg wijs meisje, tracht moeder dan ook handig van dit onderwerp af te brengen. „Weet u,” vertelt ze met glunderende ogen, „weet u dat Jantje de bof heeft? Hij heeft zulke dikke wangen en 't is zo'n grappig gezicht, maar hij is er helemaal niet ziek van!”

„Die Janneman,” lacht moeder. „Zullen jullie hem goed warm houden? Doe hem maar een warme sjaal om, hoor! We moeten altijd oppassen voor kouvatten, met zoiets. Hebben jullie al uit de gaarkeuken gegeten, smaakt het nogal?”

„Best lekker,” zegt Ria. Maar ze vertelt niet dat ze altijd veel te weinig hebben en dat de aardappels in de kelder haast op zijn. Moeder hoeft niet te piekeren, ze zal het later zelf wel zien!

Ria, bang dat moeder nog meer lastige vragen zal gaan doen, staat haastig op. Ze mocht maar even van de zuster, ze moet trouwens weer gauw terug zijn ook, wie zal anders thuis de boel schoonmaken? Ze neemt verlegen afscheid, graag had ze moeder een zoen gegeven, maar al die andere vrouwen kijken zo, ze durft niet. . . . Bij de deur draait ze zich nog even om, zwaait ten afscheid en dan is ze opeens verdwenen.

Zuster van Marion heeft alles stilletjes gadegeslagen. Nu zal ze de fles melk en de eitjes weghalen, ze gaat dan ook naar patiënt de Raaf. „Wel mevrouw de Raaf, dat was onverwachts bezoek, hè? Wat heeft dat opgeleverd?”

„Melk en eieren, zuster.”

„Net wat u nodig heeft, of ze thuis ook om u denken. Dat zullen we nu es lekker voor u klaar laten maken, hè?”

„Alstublieft zuster, maar als ik denk”

„U moet niet teveel denken, mevrouw de Raaf. Goede voeding moet u sterk maken en hoe het er komt, doet er ten slotte minder toe.”

Deze vrouw moet geopereerd worden; als ze wat sterker was, zou het misschien al gebeurd zijn, nu heeft de dokter het nog wat uitgesteld. Vroeger accepteerde men in het ziekenhuis geen eten van de familie, nu moet men wel. De zieken moeten geholpen worden en hetgeen het ziekenhuis toegewezen krijgt is lang niet toereikend. Menige zieke heeft een zware dobber na de behandeling en mevrouw de Raaf zal daar zeker geen uitzondering op maken. Het ziet er voor de komende maanden donker uit! Dit alles overweegt zuster Van Marion. Hoe zal deze moeder straks in haar gezin terugkeren? Zal ze de nodige kracht opgedaan hebben, als de bronnen ontbreken?

„God weet het,” mompelt ze zacht. Onbewust heeft ze de bron genoemd waar mevrouw De Raaf gewend is uit te putten. De enige bron waarvan de kracht dan ook nimmermeer wijkt

De dagen gaan, ze rijen zich tot weken. Donkere, sombere, trieste weken. Ze brengen het lang-gevreemde, lang verwachte mee. Er is geen vuur, geen licht, angst loert op de hoeken van de straten en de ontbering en ellende staan op menig gezicht te lezen. Honger, roepen de groten. Honger, zeggen en stamelen ook de kleintjes

Kerstfeest nadert. Zal er van kerstvrede sprake zijn, nu er zoveel onvrede is op deze wereld? Nu de mensen elkaar het allernodigste onthouden? De gebeden klimmen al dringender op tot Gods troon. Zij die nooit bidden geleerd hebben, bidden nú! En die gewend waren te bidden, zwijgen verward. Is de hemel van koper, dat er geen antwoord komt? Kerstfeest nadert. Over enkele dagen zal het daar zijn! Ook nu zal God de mensen laten verkondigen: Dat Hij alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verloren ga in der eeuwigheid! — —

Zuster Van Marion's gedachten zijn ook gericht op het kerstfeest en daarmee in verband denkt ze aan verschillende dingen. Daar zijn de zieken op de zaal die haar zorg en toewijding genieten. Mevrouw de Raaf is geopereerd, ze ligt te wachten op toestemming om naar huis te mogen. Vanmorgen nog heeft zuster Van Marion een onderhoud gehad met de dokter.

„Buiten gevaar!” heeft deze gezegd, „maar nog zo ontzettend zwak. Ze zou wel naar huis mogen, als je wist dat ze daar het nodige kreeg.” Zuster Van Marion heeft voor haar gestreden. „Hebben wij het hier?” heeft ze dringend gevraagd. O, ze wil vechten voor die vrouw, die moeder, die zo hevig naar huis verlangt. Ze kan die zachte, vragende ogen niet meer zien, zonder dat gedaan te hebben. De dokter is schouderophalend verder gelopen. Hij weet dat ze gelijk heeft, want ook het ziekenhuis is niet langer bevoorrecht. Hij zal een definitief antwoord moeten geven. Die vrouw wou graag met de kerstdagen thuis zijn. Hij kan dat billijken en toch stelt hij de beslissing nog even uit. Als zuster Van Marion op zaal 18 komt, ontwijkt ze moedwillig het op een na laatste bed. Daar zal immers weer datzelfde vragen zijn en ze heeft nog geen antwoord.

Kan een mens van verlangen verteren? Haar schijnt het soms zo, die grote ogen in dat mat-bleke, tere gezicht gloeien vaak van een inwendig vuur. Daar heeft zuster Van Marion eerbied voor, ze houdt van die vrouw, ze moet een sterk zieleleven hebben. Ze doet haar ook telkens zo innig aan haar eigen moeder denken.

Zelf kan ze met de kerstdagen vrij krijgen. In geen jaren heeft ze die dagen voor zichzelf opgeëist. Och, als je geen thuis meer hebt, heeft vrijheid zo weinig doel. Anderen verlangen naar de intimiteit van het ouderlijk huis. Ze kan dat begrijpen, laat hen rustig voorkeur, ruilt zelfs dikwijls eigen vrije dagen met anderen om. Waar moet zij heen met de feestdagen? Haar familieleden wonen verspreid in het land en zijn trouwens vanwege de spoorwegstaking niet te bereiken. Het trekt ook niet, moeder vindt ze immers nergens meer Dikwijls is er op zulke dagen weemoed in haar hart, is ze blij dat de gewone dagen hun loop weer nemen. Nu is er echter iets veranderd. Haar jongste broer Gerard heeft zich in de stad gevestigd. Z'n schoonvader had er een fabriek en Gerard is z'n compagnon geworden. Zij vervaardigen een oorlogsartikel, dat er geweldig goed in wil. Het gaat de jonge fabrikant goed, dat is aan alles te merken!

„Dit jaar kom je natuurlijk kerstfeest vieren, Lo!” heeft hij aangedrongen. „Je neemt veel te weinig vrij, je zult het goed bij ons hebben!” Ze heeft eens geglimlacht en hem een tikje tegen z'n wang gegeven, zoals oudere zusters dat vaak doen tegen jongere broers. Gerard was

weggegaan, hij had immers haar halve belofte reeds, hij zou wel zorgen dat ze kwam! Jawel, ook daaraan denkt Louise van Marion. Twee dagen buiten haar werk zijn, dat doet ze niet, één dag is al mooi genoeg. Dan kan ze 's morgens naar de kerk gaan en de rest van de dag bij Gerard en z'n vrouw in hun moderne etage doorbrengen.

Je zult het goed bij ons hebben, beloofde Gerard. Ze haalt de schouders op over dit gezegde. Wat is goed? Wat verstaat Gerard daaronder? Ze ziet hem voor zich zoals hij geworden is de laatste jaren: een tikje arrogant en zeer zelfbewust, echt iemand die weet dat hij slagen zal in het leven, slagen moet, ondanks alles.

Hij was altijd een leuke, vlotte jongen, ze heeft veel van hem gehouden, zij, z'n oudste zuster. Gek, dat ze altijd wanneer ze aan hem denkt, hem liever ziet zoals hij vroeger was. Hoe zou dat toch komen? Ze heeft daar nooit diep over nagedacht. Veel is ze nog niet bij hem op bezoek geweest, na achten mag men immers niet op straat en 's middags is haar schoonzuster zelden thuis. Maar nu, nouja, op zijn aandringen zal ze een van de kerstdagen hun gast zijn. Straks zal ze dit proberen te regelen, dat zal ze zeker klaar krijgen!

Werktuigelijk, toch nauwkeurig doet ze zwijgzaam haar werk. Soms knikt ze vriendelijk naar een patiënt, die ze bezig is te helpen. Ze moet temperatuur en pols opnemen. Hoe zeker legt ze haar vingers tegen de slagader aan, haar lippen tellen

„Zuster Van Marion, of u even bij de dokter komen wilt?”

„Zeker,” knikt ze toestemmend. Ze helpt rustig de patiënt af, waaraan ze bezig is. Als ze op de gang komt, komt dokter Van Hoogstraten haar al tegemoet.

„Ik wou u nog even spreken over mevrouw de Raaf, waar we het al eerder over gehad hebben, zuster Van Marion.”

„Ja dokter.”

„'k Heb er nog eens over nagedacht, ze kan daags voor kerstfeest wel naar huis. 'k Ben nog wel niet in alle opzichten tevreden, maar er valt voor ons hier weinig meer voor haar te doen.”

„Dat dacht ik ook, dokter, ik zal het haar dadelijk vertellen.”

Beiden lopen nog een paar stappen gelijk op, dan begeeft de dokter zich naar de garderobe en zuster Van Marion naar zaal 18. Licht loopt ze op mevrouw de Raaf toe:

„Goed nieuws voor u,” zegt ze vrolijk. „Daags voor kerstmis mag u naar huis, fijn hè?”

Sprakeloos grijpt de zieke haar hand, haar ogen stralen: „Mag ik heus, zuster?” fluistert ze ontroerd.

Dan moet ze nogmaals de woorden bevestigen.

Nu komt mevrouw de Raaf pas los: „O, met kerstfeest thuis, wat heerlijk,” zegt ze gelukkig. „'k Had het zo gehoopt, 'k heb er zelfs om gebeden Wat zullen m'n man en kinderen blij zijn! U komt toch weles even naar me kijken, met de kerstdagen? Of hebt u geen vrij misschien?”

„Deze keer waarschijnlijk één dag. Ja, m'n broer heeft me uitgenodigd, ziet u, die woont hier ook in de stad.”

„Een kort bezoekje kan u er toch wel afnemen, hè zuster, ik reken op u hoor!” voegt ze er ondeugend aan toe. Zuster Van Marion heeft al heel wat uitnodigingen van patiënten gehad in de loop der jaren. Zelden geeft ze er echter gevolg aan, het is allemaal zo hartelijk gemeend, maar men vergeet zo spoedig. Een patiënt vergeet de zuster en de zuster vergeet de patiënt. Er zijn immers zoveel en telkens weer andere gezichten

Ze begrijpt zichzelf dan ook niet, komt het door de gelijkenis met moeder? Deze vrouw boeit haar. Wonderlijke speling van de natuur, nooit ontmoette ze iemand die haar zo evenaarde. Verward en zonder antwoord te geven loopt ze verder, neemt haar werk weer op. Ze weet dat ze zelf naar deze vrouw verlangen zal, dat ze haar graag nog eens zal willen ontmoeten. Ze moppert op zichzelf, noemt zich een malle idioot, die de zaak niet nuchter bekijkt, maar ondertussen gaan haar ogen alweer naar het op één na laatste bed

Daar ligt een gelukkige vrouw, de gevouwen handen boven op het dek. Heeft ze nu reeds gedankt voor gebedsverhoring? Louise van Marion heeft veel meegemaakt tijdens haar jarenlange verpleegstersloopbaan, toch kan ze zich niet herinneren ooit zo ontroerd en bewogen geweest te zijn als nu. Die gevouwen handen spreken . . . Al zou ze 't willen, neen . . . die vrouw kan ze niet vergeten.

Het is nog vroeg in de morgen als zuster Van Marion op kerstdag wakker wordt. Ze hoeft zich niet te haasten, want ze heeft geen dienst.

Toch, lang op bed liggen kan ze niet, al spoedig staat ze op en begint zich te kleden.

„Nu is 't kerstfeest,” prevelt ze zacht. Ze zet zich neer voor een korte meditatie, wat bestaat uit het lezen van enkele bijbelteksten en het doen van haar morgengebed. Dan gaat ze ontbijten en daarna op haar gemak naar de kerk wandelen. Hè, toch wel een prettig gevoel zo niets om handen te hebben, alleen maar voor jezelf te hoeven zorgen zo'n dag. Met zekere voldoening constateert ze dit. Toch heeft ze zelfs vandaag haar costume niet afgelegd. Ze is en blijft zuster Van Marion, ook op een dag als deze. Peinzend toeft ze een wijle voor één der ramen van de zusterzaal. Het blijft lang stil buiten. Geen feestelijk klockgelui zal de geboorte van het Christuskind inluiden. Klokken bezitten de steden immers allang niet meer, die behoren tot het weggeroofde goed.

Toch beginnen om even half tien de mensen te lopen. 't Zal vol worden in de kerk. Zulke dagen is er altijd meer belangstelling, alsof God alleen op feestdagen gediend wil worden. Maar Louise wil niet scherp zijn, mogelijk ontvangt de gelegenheidsbezoeker evenveel of meer zegen dan zij. God weet het! Als ze het kerkgebouw binnenkomt is het er al aardig vol. Het orgel speelt kerstmelodietjes, het ontroert haar wonderlijk. Al te lang heeft zij zich toch zulk een dag ontzegd, want o, wat doet het goed nu vol overgave mee te kunnen zingen. Daar is reeds de predikant op de kansel . . . O, dat schone, diep-warme gebed, waarin hij de noden legt van de ganse gemeente, het volk, ja, de hele wereld. Waarin hij bidt voor regering en koningin, nergens toch, wordt zo openlijk de liefde voor land en volk beleden als in de kerk. De belijdende kerk, die aldoor blijft protesteren tegen onrecht en onderdrukking, vervolging en terreur, die bidt voor uitkomst uit de diepe nood! . . .

De prediking is gericht op enkele woorden uit het kerstevangelie: „Want zie ik verkondig u grote blijdschap.” Kan dat nu begrepen worden, kunnen deze woorden weerklank vinden? De predikant laat goed de tegenstelling voelen tussen deze heerlijke woorden en de tijd waarin ze nu gezegd zijn. En toch is het een blijdschap voor alle eeuwen, gewaagd, maar waar. Wie cenmaal begrepen heeft wat kerstfeest betekent, zal altijd deel hebben aan die grote blijdschap.

Gods liefde wordt nergens zo openbaar, zo zichtbaar, als bij de geboorte van Zijn Zoon in de stal van Bethlehem. Zingen daarvan moet men tenslotte, zingen in de gezangen die de dienst onderbreken, zingen in het machtige Ere zij God, dat door de organist als naspel gespeeld wordt en jubelend bewogen de kerkruimte doortrilt.

Het is feest in mij, denkt Louise dankbaar, kerstfeest, om de geboorte van Jezus, mijn Heiland! In deze heerlijke stemming gaat ze naar het huis van haar broer. Zouden zij nog gekerkt hebben? Ze heeft niet op hen gelet, want ze hadden daarover geen enkele afspraak gemaakt.

Och dat vrouwtje van Gerard, Louise kan weinig hoogte van haar krijgen. Ze is voorkomend en vriendelijk, maar of er veel diepte in zit? Ze betwijfelt het, gemerkt heeft ze het nog nimmer.

Nog voor ze gebeld heeft, wordt de deur al geopend. Men heeft haar blijkbaar aan zien komen. De begroeting is allerhartelijkst. Nel, Gerards vrouw, in een waarschijnlijk nieuw japonnetje, ziet er aardig uit. Ze doet overdreven druk, zoekt aan de overvolle kapstok plaats voor Louise's mantel. Met bevreemding kijkt Louise naar al die kleren, zouden er meer genodigden zijn? Daar heeft Gerard niets van gezegd. Stemmengegons uit de kamer doet haar het ergste vermoeden. Louise's animo voor deze dag zinkt plotseling weg, ze voelt teleurstelling. Ze draait bij de spiegel, met het kappen van haar haar, vervuld van zekere tegenzin.

Daar is bij het binnenkomen al dadelijk het voorstellen aan die voor haar volkomen vreemde mensen, twee echtparen nog wel liefst. En zij heeft gehoopt een intieme dag bij familie te zullen hebben, iets zoals het vroeger bij moeder thuis was. Ze voelt grote lust weer heen te gaan.

Maar Gerard legt dadelijk beslag op haar, 't is of hij haar teleurstelling merkt. Hij brengt haar naar een crapaud die dicht bij de haard staat: „'k Hoop dat je het niet vervelend vindt, Louise,” zegt hij gedempt, „maarre, Nel vond dat we er niet buiten konden.”

„Natuurlijk Nel weer,” denkt Louise wrevelig. Wanneer tonen mannen nu eens een eigen wil? Ze zegt echter niets dan enkele oppervlakkige beleefdheidswoorden. Ze is hier nu eenmaal, maar als ze het geweten had was ze stellig niet gekomen.

De heren gaan al spoedig de kamer uit; ergens goed verborgen staat een radiotoestel, dat hun de kerstboodschap vanuit Londen zal brengen. Het gaat alles zeer geheimzinnig, want ook de elektrische stroom is klandestien in huis gebracht. Niemand mag dit weten, want het kan je je leven kosten! De vier vrouwen blijven een beetje geagiteerd achter in de goed-verwarmde kamer.

Nellie serveert koffie met koekjes. Hoe ze aan de melk en al dat lekkers komt is ieder een raadsel. Men geniet en vraagt niet. Ook de heren maken er dankbaar gebruik van als ze terugkomen. Ze zijn koud geworden ginds waar het niet verwarmd was, maar ze hebben het nieuws gehoord!

Er ontwikkelt zich een geanimeerd gesprek over politiek. Duitsland is namelijk een nieuw offensief begonnen in België. Ze drijven de geallieerden terug en vorderen snel, hebben ogenschijnlijk weer veel succes. Hoe zit dat nu? Zullen de geallieerden hen dan nooit de baas worden? Er spreekt ongeduld uit hun woorden, maar tenslotte wint toch het optimisme het weer. Duitsland gaat eronder, dat is zeker. Wie weet welke krijgslist er weer achter deze manoeuvre zit. Misschien laten de geallieerden hen wel met opzet zo snel vooruit komen; om ze straks des te harder terug te kunnen slaan! En dan zijn er verhalen over razzia's, men moet voor een goede schuilplaats zorgen, want de Duitsers zijn van plan op grote schaal de mannen weg te voeren. Krasse staaltjes weet men daarvan te vertellen. De drie jonge mannen zullen voor geen geld zich nu buiten de stad wagen, zulk een vermetelheid kan fataal zijn! En men klaagt over voedselschaarste, verkoopt cynische grapjes over de uitgebreide bonnenlijst, die slechts iedere week bestaat uit het verstrekken van één brood en zegge één kilo aardappelen

Louise praat soms een enkel woordje mee, maar meestal luistert ze stil toe. Het blije, bevrijdende gevoel van vanmorgen is ze kwijt. Ze raakt geheel onder depressie van de woorden die ze hoort. 't Lijkt of al het donkere van de wereld op haar afkomt. Is ze dan aldoor blind geweest, heeft ze nooit eerder gemerkt hoe somber alles was, hoe huiveringwekkend donker? Er is walging in haar, die haar alle gevoel ontnemt

Gelaten schikt ze zich later om de welvoorzienere dis, er is nog van alles!

Hoe kan dat toch? Deed men zostraks niet de gruwelijkste honger-verhalen? Al droeвер en stiller wordt het in Louise's hart. Ze begrijpt de mensen niet. Is dit nu de macht van de demon? Van het geld? Gerard verdient immers zo goed met z'n oorlogsartikel? Wie veel geld heeft, kan veel doen, goed en kwaad. Ze kijkt Gerard en Nel er eens op aan. Nel is op en top gastvrouw. Ze is trots op haar welvoorzienige dis. De trots maakt haar tong los, ze begint Gerard de lof toe te zwaaien die hij in haar ogen verdient. Hij is zo'n handige zakenman, komt veel onder de mensen en het spreekwoord van de vliegende vogel gaat ook hier op. Ja, Nel steekt het niet onder stoelen en banken, zij zullen deze winter geen gebrek hebben, daar hebben zij wel voor gezorgd. Ze beklagt de mensen, die van de gaarkeuken moeten eten, zelf trekt ze er vies haar neus voor op, ze hoopt het nooit te zien zelfs. Gerard doet jongensachtig verlegen, hij wou dat Nel de tact had om te zwijgen. Merkt ze dan helemaal niet, dat ze hun gasten irriteert? Wie kan nu zonder jaloezie over zoveel eten horen praten? Hij tracht haar met z'n ogen te waarschuwen, maar ze vangt dit keer helaas z'n blik niet op. Luchtig blijft ze doorbabbelen, onderwijl steeds attent en voorkomend voor haar gasten zorgend.

Dan opeens, als ze uitgepraat schijnt, valt er stilte. Een vreemde benauwde stilte, men kucht en weet het juiste woord niet te vinden. 't Is dat moment dat Nel tot nadenken brengt. Heeft ze haar mond voorbijgepraat, nu goed, dat was niet handig. Maar ook nu redt ze de situatie, bliksemsnel gaan haar hersens en spoedig heeft ze het gesprek in andere banen geleid. Het onaangename gepoch is zo gauw vergeten. Bij Louise zijn haar woorden echter blijven haken. Ze eet weinig, geen wonder, ze is teveel vrouw uit de praktijk van het leven om dit dadelijk te kunnen vergeten. Ze ziet opeens mevrouw de Raaf voor zich, zoals zij het ziekenhuis verlaten heeft; een doodzwakke vrouw, moeder van vier kinderen En nog hoort ze de woorden van de dokter, die goede voeding als noodzakelijkheid voorschreef. Daar was resultaat van te verwachten!

Goede voeding, was 't niet belachelijk? Voor zo'n zwakke vrouw kon immers niet eens meer extra voeding aangevraagd worden. Nee, nu smaakt het eten Louise niet meer. De hele verdere middag laat dit alles haar niet meer los!

Het gezelschap zit te kaarten. Zij heeft zich teruggetrokken met een boek. Ze verontschuldigt zich met te zeggen dat ze doorgaans zo weinig tijd voor lezen heeft. Maar ze ziet niet veel meer dan letters op 't papier, ze kan haar aandacht niet concentreren. Die twee vrouwen ook, waarom moeten dat zulke grote contrasten zijn en waarom wordt zij gedwongen zich met hen bezig te houden? Als 't licht aan gaat, staat ze op, ze wil weg, waarheen weet ze niet. Ze mompelt iets over patiënten die haar nodig hebben. Dat is aannemelijk en kan worden geloofd.

„U bent toch zo'n echte geboren verpleegster, zuster Van Marion,” merkt een van de dames vleiend op.

„Dan heb ik wel het juiste beroep gekozen, vindt u niet?” antwoordt Louise gevat.

„Inderdaad zuster, als ik nogeens ziek word, zou ik graag door u verpleegd willen worden,” zegt een der heren buigend bij het afscheid. Het is als een grapje bedoeld en als zodanig accepteert Louise het maar. Gerard heeft vergunning haar thuis te mogen brengen, 't is 's avonds zo vreselijk donker buiten nu er nergens licht brandt. Dat moet voor een vrouw alleen erg onprettig zijn.

Ze probeert hem terug te dwingen, maar vastbesloten stapt Gerard mee. Zwijgend gaan ze naast elkaar voort, tot Louise een andere richting kiest.

„Weet je wel zus, dat je zo niet in 't ziekenhuis terecht komt?” zegt Gerard.

„Zeker broer, ik zei je zoëven immers al iets over een patiënt waar ik nog even langs wou. Ga jij nu maar naar huis Gerard, ik vind het heus wel, 't is niet de eerste keer, dat ik alleen in 't donker op straat ga.”

„Dat begrijp ik heel goed en toch blijf ik bij je,” antwoordt Gerard bijna stug. „Als jij naar die patiënt moet, nou, dan wacht ik buiten tot je terugkomt.”

Hij heeft een gevoel of hij iets goed te maken heeft tegenover haar. Hij heeft haar zo stil gevonden vandaag, er wringt ergens iets, hij gist in zichzelf naar de reden. Misschien kunnen ze 't nog even uitpraten, dan is 't maar weer uit de wereld, dan is alles weer goed.

Louise voelt ook dat ze iets zeggen moet. Die lange slungel van een

kerel naast haar, heeft toch nog wel wat van de jongen in zich, die ze vroeger zo graag mocht. Zien kan ze hem nu niet, alleen maar horen, z'n voeten stappen gelijk met haar op. Ze moet deze gelegenheid benutten en wat is gemakkelijker dan je gevoelens uiten in het donker? Haar hart bonst en haar stem trilt wanneer ze begint:

„Weet jij nu wel, dat het vandaag kerstfeest is, Gerard? Jullie hebben wel je best gedaan, om het me zo aangenaam mogelijk te maken, maar ik heb zoveel gemist bij jullie. Jongen, je hebt niet eens het kerstevangelie voorgelezen vanmiddag. Ben je nu al vergeten hoe het vroeger thuis was op zulke dagen? Wat zou moeder daar een verdriet van hebben als ze nog geleefd had. Ik wil het je zeggen, voordat je weg bent; je moet je eigen leven leven. Jij staat onder invloed van Nel, laat het anders worden, laat zij onder jouw leiding komen. Jij weet hoe het hoort, jij hebt het thuis geleerd!”

Allengs rustiger is haar stem geworden onder het praten. Ze vertelt hem van moeder; wat kon zij feestdagen tot een echt feest voor hen maken. Herinnert hij zich daar dan niks van? O, zij vergeet het nooit, haar hele leven niet. En nu heeft ze het ook over de vrouw, die ze een een ogenblik bezoeken wil, die zo sterke gelijkenis toonde met moeder, dat het haar gewoon verbijsterde. Als hij niet weg wil gaan nu, moet hij maar mee naar binnen, daar is tenslotte geen bezwaar tegen en dan kan hij zelf zien . . .

Gerard gaat niet weg, hardnekkig blijft hij naast haar voortstappen. Hij voelt dat er in Louise's woorden veel waarheid zit. Hoe dom is hij geweest te denken dat hij veel te geven had, z'n zuster zegt hem dat ze zoveel gemist heeft. Dat had hij nooit kunnen dromen! Och ja, hij herinnert zich ook het ouderlijk huis, maar eh, z'n ouders waren toch oude mensen! Hij was jong, de jeugd stelt andere eisen. In kortzichtige ijdelheid heeft hij zo geredeneerd, vergetend dat kerstfeest zonder Christus geen kerstfeest is! Een dineetje en wat kerstversieringen geeft geen innerlijke vervulling, dat kon hij toch weten! Louise's woorden hebben z'n ogen geopend, maar antwoord geeft hij nog niet. . . . Eindelijk hebben ze hun doel bereikt, na wat zoeken en bijlichten met een zaklantaarn is het huisnummer gevonden. Hier woont de familie de Raaf. Op de stoep horen ze reeds de kinderen zingen, het klinkt zo lief en eenvoudig, dat Louise aarzelt met bellen en even luistert . . .

O Kindeke klein, o Kindeke teer,
Uit hoge hemel daalt Hij neer,
Verlaat Uws Vaders heerlijk huis,
Wordt arm en hulp'loos, draagt een kruis.
O Kindeke klein, o kindeke teer.

Dadelijk houdt het zingen op als de bel overgaat. Vlugge kindervoetjes komen naar de deur, die nu geopend wordt.

„Dag meisike, ik ben de zuster uit het ziekenhuis. Mag ik even bij moeder kijken?”

Zonder antwoord rent het kind terug met de boodschap en dan verschijnt mijnheer de Raaf met een kaars in z'n hand op de drempel.

„Dat is nu es aardig! Kom binnen zuster, m'n vrouw heeft het vandaag al een paar maal over u gehad, wat zal ze dat fijn vinden dat u nog even langs komt”

Er worden over en weer handen gedrukt en spoedig zit zuster Van Marion naast de divan, waar haar patiënt op ligt. De kamer is schaars verlicht, want er brandt slechts één kaars, die nu weer op tafel staat. Daar rond zitten de vier kinderen, die zo straks gezongen hebben. Hun ogen twinkelen in het kaarslicht, toch kijken ze nu vol ontzag naar die grote zuster en die vreemde mijnheer die zoëven binnen kwamen. Ze luisteren naar wat moeder vertelt

„Het was toch zo'n feest, zuster, gister, toen ik thuis kwam! O, we waren allemaal zo blij! De kinderen hebben de kamer versierd met geknipte slingers, leuk hè! We hebben van 't jaar niets, maar we voelen ons zo blij, zo gelukkig vandaag! Ze zijn allemaal zo lief voor me, Ria heeft daarstraks een prachtig verhaal verteld en de kinderen hebben zo mooi gezongen. O zuster, als ik dat toch had moeten missen, wat zou ik dat verdrietig gevonden hebben.”

„Ik kan 't begrijpen, mevrouw de Raaf.”

„Ja zuster, ik weet wel dat dát het Kerstfeest niet uitmaakt, ik zou zonde doen, als ik het grote geschenk van deze dag niet zag. De komst van onze Heiland op aarde, dat is het belangrijkste, daar kunnen we God nooit genoeg voor danken! U gelooft toch ook, hè zuster?”

„Ja mevrouw de Raaf, ik geloof ook. Misschien komt het juist daar-

door, dat ik u nog eens zien wou vandaag. U was zo flink tijdens uw ziekte, ik heb u nooit horen mopperen."

„Geen eigen kracht hoor, . . . alles dank ik Hem!" Mevrouw de Raaf wijst omhoog: „Als je elke dag met Hem begint, . . . Hij geeft wonderbare kracht, zuster."

Louise knikt. Met deze vrouw heeft ze zielecontact, hier hoeft niet veel gezegd te worden. Wat is het goed naar deze moeder te kijken, haar ogen zijn wijs en berustend. Hier wordt gedragen door geloof en niet weinig, daar hoeft men maar even voor rond te zien. Alles toont sporen van ontbering en tekorten, hier passen weinig woorden.

„Zingen jullie eens voor de zuster en mijnheer, toe," zegt moeder. De kinderen lachen verlegen. „Wat dan? U moet 't maar zeggen, moeder," vindt Ria.

„Komt allen tezamen" dan, dat vind ik zo mooi," prijst moeder.

Ria zet in, vol overgave zingen de kleintjes mee, stil starend in de kaarsvlam en af en toe heimelijk spiekend naar de zuster. Wat kan er toch veel van het ouderlijk thuis uitgaan, denkt Louise, zou Gerard dat nu ook zo voelen?

Met gesloten ogen luistert mevrouw de Raaf, ze is wel moe van deze eerste dag, ontzettend moe, maar ze voelt zich zo gelukkig! Moet ze dat geluk dan niet proeven, ledigen tot op de bodem. Straks zullen andere dagen komen, donkere, zorgenvolle-dagen, ze weet het. Maar dan zal de herinnering aan deze eerste sobere kerstdag haar sterken, daar zal ze op kunnen teren, wie weet hoe lang! . . .

Zuster Van Marion en haar broer zijn opgestaan. Ze nemen afscheid met de beste wensen en bijgelicht door mijnheer de Raaf hebben zij spoedig de buitendeur weer achter zich. Nu kan Gerard niet langer zwijgen, dadelijk barst hij los: „Wat een vrouw, Louise, wat een zeldzame vrouw," zegt hij bewogen. „Een geloof om jaloers op te zijn en zo dankbaar . . . en dan in zo'n ellende! Zou je . . . zou je denken dat ik daar morgen wat kan laten brengen?"

„Natuurlijk Gerard, dat moet je doen," zegt Louise blij, „'t is daar goed besteed. Die vrouw is rijk in al haar armoe, zij bezit de grote blijdschap waar de dominee het vanmorgen over had! . . . Zie ik verkondig u grote blijdschap," prevelt ze zacht voor zich heen. Zo is ze eindelijk teruggekomen op het gegeven van vandaag. Het bezoek

bij Gerard is zo goed als vergeten en toch is het niet voor niets geweest.

Als ze voor het ziekenhuis staat, nemen ze met een handdruk afscheid. Even nog houdt ze hem terug: „Er komt morgen nog een kerstdag, Gerard,” zegt ze bemoedigend, „je kunt nog goedmaken wat je vandaag verzuimde”

„Ja Louise, ik zal 't niet vergeten,” zegt Gerard zacht, „ik dank je!” Dan haast hij zich weg in de avondstilte, waar de duisternis hem onmiddellijk opslokt. Louise's lippen prevelen een kort gebed, een paar seconden Dan gaat ze met veerkrachtige tred de brede gang in, de hoge trappen op naar haar kamer. Zij heeft haar kerstfeest gehad en het was ondanks alles zeer goed. Nu gaat ze spoedig een van haar collega's aflossen, het werk wacht!